

Čitanje, pričanje i digitalna reprodukcija priče u razvoju dječjih vještina slušanja i pripovijedanja

Grabovac, Tina

Master's thesis / Diplomski rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:147:909499>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-17**

Repository / Repozitorij:

[University of Zagreb Faculty of Teacher Education - Digital repository](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ

Tina Grabovac

**ČITANJE, PRIČANJE I DIGITALNA REPRODUKCIJA PRIČE U RAZVOJU
DJEČJIH VJEŠTINA SLUŠANJA I PRIPOVIJEDANJA**

Diplomski rad

Zagreb, rujan 2023.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ
Zagreb

DIPLOMSKI RAD

KANDIDAT: Tina Grabovac

**TEMA DIPLOMSKOG RADA: Čitanje, pričanje i digitalna reprodukcija priče u
razvoju dječjih vještina slušanja i pripovijedanja**

MENTOR: doc. dr. sc. Jelena Vignjević

Sadržaj:

1. Uvod.....	1
2. Priče za djecu i njihova uloga u poticanju dječjega jezičnoga razvoja.....	2
2.1. Odabir priče za rad s djecom.....	4
2.2. Priče kao sredstvo poticanja cjelovitog razvoja djece.....	5
2.3. Priče kao sredstvo poticanja dječjega jezičnoga razvoja	6 2.4
Priče kao sredstvo poticanja dječjega kognitivnog razvoja	8 2.5.
Priče kao sredstvo poticanja moralnog razvoja djece	9 2.6.
Priče kao sredstvo poticanja emocionalnog razvoja djece	10 2.7.
Priče kao sredstvo poticanja društvenog razvoja djece.....	11
2.8. Okružje u odgojno-obrazovnoj ustanovi, poticajno za uporabu priča i za dječji jezični razvoj.....	12
2.9. Uloga odgojitelja u poticanju jezičnog razvoja djece uporabom priča	13 3.
Čitanje, pričanje i digitalna reprodukcija priče.....	15
3.1. Dijaloško čitanje priče.....	15
3.2. Pričanje priča.....	16
3.3. Digitalna reprodukcija priče.....	17 4.
Prikaz istraživanja	19
4.1. Metodologija	19
4.2. Rezultati i rasprava.....	20 5.
Zaključak.....	22
Literatura	

Sažetak

Ovaj rad teorijski obrađuje slikovnice, bajke i priče za djecu te mogućnost njihove uporabe u poticanju dječjega jezičnoga razvoja, ali i razvoja u drugim područjima (emocionalno, kognitivno, socijalno). Obrađena su tri različita načina prezentacija priča djeci: dijaloško čitanje, pričanje te digitalna reprodukcija priče. Provedeno je etnografsko istraživanje kojemu je cilj bio doći do saznanja o dječjim stavovima za svaki od tih načina predstavljanja književnog teksta, o privilegiranju kojega od tih načina te o tome utječu li dob i spol djeteta na odabir načina predstavljanja priče. Ispitanici su djeca triju odgojno-obrazovnih skupina dječjeg vrtića u Zagrebu u dobi od tri do pet godina. Proučavanjem rezultata istraživanja zaključuje se kako spol nije presudan kod odabira načina prezentacije priče dok veći broj trogodišnje djece bira dijaloško čitanje, a starija djeca biraju pričanje priče kao omiljeni način prezentacije.

Ključne riječi: čitanje, digitalna reprodukcija, djeca, pričanje,

Summary

This paper theoretically deals with picture books, fairy tales and stories for children and the possibility of their use in encouraging children's language development, but also development in other areas (emotional, cognitive, social). Three different ways of presenting stories to children are covered: dialogic reading, storytelling and digital reproduction of the story. Ethnographic research was conducted, the aim of which was to find out about children's attitudes towards each of these ways of presenting a literary text, about the privileging of which of these ways, and whether the child's age and gender influence the choice of the way of presenting the story. The respondents are children from three educational groups of a kindergarten in Zagreb aged three to five. By studying the results of the research, it is concluded that gender is not decisive when choosing the way of presentation of the story, while a greater number of three-year-old children choose dialogic reading, and older children choose telling a story as their favorite way of presentation.

Key words: children, dialogic reading, digital reproduction, storytelling

1. Uvod

Od najranijih razdoblja ljudske civilizacije, pripovijedanje je bilo sastavni dio ljudske kulture. Priče služe kao sredstvo komunikacije, zabave i obrazovanja. U kontekstu djece predškolske dobi, priče imaju snažan utjecaj na njihov spoznajni, emocionalni i društveni razvoj. Priče i likovi predstavljeni u pričama nude mladim umovima jedinstveni prozor u složenost ljudske interakcije, odnosa i društvenih normi. Slikovnice i priče za djecu služe kao moćni alati za poticanje mašte i kreativnosti. Ilustracije koje krasi njihove stranice pružaju vizualne znakove koji potiču mlade čitatelje da dočaraju vlastite mentalne slike, potičući ih tako da se aktivno uključuju u priču.

Čitanje i pričanje priča potiče kognitivni razvoj jer se djeca potiču na stvaranje živopisnih mentalnih predodžbi i istraživanje različitih ideja i mogućnosti izvan granica tiskane stranice. Upravo takva sposobnost maštovitog razmišljanja njeguje kreativnost, vještinu koja je vitalna ne samo za umjetničke napore već i za rješavanje problema u raznim aspektima života. Pričanje priča pomaže u učenju poboljšavajući djetetovo pamćenje, razvija djetetove vještine razumijevanja priče, ali i života, samog sebe i ljudi oko sebe. Naime, priče koje slušamo kao djeca oblikuju naš pogled na svijet. Djeca uče kako se ponašati, razmišljati i djelovati kroz likove koje susreću u pričama jer one imaju snažan utjecaj na dječje razumijevanje kulturnih i rodničkih uloga. Pričanje i čitanje priča za djecu je zabavno, interaktivno i učinkovito za poticanje ukupnoga, a posebno jezičnoga razvoja.

Jezični razvoj djeteta može biti uvelike potaknut čitanjem i pričanjem priča, slikovnica, bajki i drugog štiva prikladnoga dječjoj dobi, kao i jezičnim igrama, pjevanjem, igrokazima i sličnim aktivnostima koje uključuju govor, čitanje i pisanje. U nastavku teksta bit će detaljnije predstavljene spomenute forme dječje književnosti i mogućnosti njihove uporabe u poticanju dječjega (jezičnoga) razvoja.

2. Priče za djecu i njihova uloga u poticanju dječjega jezičnoga razvoja

Priče namijenjene djeci, posebno one u formi slikovnice, zauzimaju posebno mjesto u književnom i obrazovnom sustavu jer služe za poticanje mašte, učenja i emocionalnog razvoja. One možda jesu naizgled jednostavne, ali duboko dojmljive kreacije nisu samo instrumentalne u promicanju ranog opismenjavanja, već imaju ključnu ulogu u oblikovanju mladih umova i njegovanju njihove kreativnosti. Na prvi pogled može se činiti da su slikovnice prvenstveno vizualne prirode, ali ispod živopisnih ilustracija kriju se zamršeno isprepletene priče koje zadovoljavaju djetetove kognitivne i emocionalne potrebe. Ove priče često istražuju teme prijateljstva, hrabrosti, empatije i rješavanja problema, sve one koncepte koji su ključni za djetetov emocionalni rast. Kroz likove i njihova iskustva djeca mogu naučiti upravljati složenošću ljudskih interakcija i emocija te tako razviti jači osjećaj samosvijesti i društvenih vještina (Hameršak, Zima, 2015).

Značenje slikovnica u poticanju jezičnog razvoja teško je precijeniti. Te su knjige osmišljene uz pažljivo razmatranje djetetovih jezičnih sposobnosti, sa sažetim rečenicama i zanimljivim vokabularom koji zadovoljavaju njihove kognitivne sposobnosti. Brojna istraživanja koja se bave ranom pismenošću navode da djeca koja su izložena dobro strukturiranom jeziku od rane dobi, veća je vjerojatnost da će razviti vješte komunikacijske vještine i bogat rječnik. Štoviše, međuigra između pisanog teksta i popratnih slika u slikovnicama poboljšava djetetove sposobnosti razumijevanja i zadržavanja, olakšavajući mu razumijevanje i zadržavanje informacija.

U doba u kojem je tehnologija postala sastavni dio djetinjstva, slikovnice nude taktilno i intimno iskustvo koje ekrani ne mogu omogućiti. Čin listanja stranica, osjećanja teksture papira i interakcije s fizičkom knjigom potiče osjetilnu vezu koja može pozitivno utjecati na djetetov angažman u čitanju. Štoviše, zajednička iskustva čitanja, gdje roditelji ili skrbnici čitaju djeci naglas, jačaju veze i stvaraju trajna sjećanja, a istovremeno usađuju ljubav prema pripovijedanju i knjigama. Važno je napomenuti da slikovnice nisu samo vrijedan alat za mlade čitatelje, već i za odgojitelje i roditelje. Nastavnici mogu koristiti ove knjige za predstavljanje različitih predmeta, pojmova i vrijednosti na zanimljiv i pristupačan način. Vizualni element poboljšava razumijevanje

i pamćenje, olakšavajući djeci da shvate složene ideje. Roditelji također mogu koristiti slikovnice kao platformu za raspravu o emocijama, vrijednostima i etičkim dilemama, potičući otvorene i smislene razgovore sa svojom djecom (Javor, 2000).

Posebno mjesto među književnim tekstovima za djecu zauzimaju bajke, sa svojim bezvremenskim narativima i zadivljujućim likovima. Te priče nisu samo izvori zabave; imaju značajan utjecaj na razvoj djece, oblikujući njihov kognitivni, emocionalni, moralni i društveni rast. One prenose djecu u svijet u kojima životinje govore, magija je u izobilju i sve je moguće. Dok se djeca bave ovim fantastičnim okruženjima, njihovi umovi mogu slobodno istraživati beskrajne mogućnosti, potičući kreativnost koja nadilazi granice samih priča. Kroz maštovitu igru i istraživanje, djeca razvijaju sposobnost zamišljanja rješenja, konstruiranja novih svjetova i razmišljanja izvan konvencionalnih granica.

Često roditelji uočavaju kako su bajke i priče za djecu prepune nasilja i jezovitih opisa, te se pitaju može li to naškoditi djetetu, bilo da ga učini neosjetljivim na grubost i okrutnost, bilo da ga ispuni strahovima i noćnim morama. Treba li djetetu čitati samo realističke priče o dječacima, djevojčicama i životinjama koji upadaju u različite zgrade i nezgode i iz njih se sretno izvuku? Poznatu raščlambu tog problema proveo je dječji psihijatar Bruno Bettelheim koji je zaključio da su horor-bajke dio folklornog naslijeđa gotovo svih naroda svijeta i da one imaju posve jasnu pozitivnu ulogu u socijalizaciji djece (Čudina-Obradović, 2008).

Dijete pamti događaje, postupke ljudi, atmosferu, a sadržaj toga pamćenja određivat će njegov odnos prema njemu samome i drugima. Upravo nam bajke pružaju mogućnost ostvarivanja toga cilja. Bajke u manjoj mjeri predstavljaju dalekozor kroz koji možemo gledati u vremena koja su davno prošla, a puno više su zrcalo pomoću kojega možemo promatrati sebe i vlastitu dušu. Nasljeđujući ovaj stav i proširujući ga prije svega pozornim pristupom jeziku bajki, krenut ćemo u daljnje razmatranje kojemu cilj nije tumačenje bajki, već traženje puta u njihovu bit, njihov osnovni element, stvaralački jezik, kako bismo na kraju bolje razumjeli, odnosno kako bismo bolje razumjeli njihovu vrijednost te ih na primjeren način mogli prenijeti djeci (Velički, 2013).

2.1. Odabir priče za rad s djecom

Odabir prikladnih priča za razvoj djece predškolske dobi nijansiran je i promišljen proces koji zahtijeva razmatranje različitih čimbenika. Priče igraju ključnu ulogu u oblikovanju mladih umova, poticanju jezičnih vještina, raspirivanju mašte i njegovanju vrijednosti. Kao takav, odabir priča koje su u skladu s razvojnim potrebama i osjetljivošću djece predškolske dobi od iznimne je važnosti. Prvo i najvažnije, primjerenost dobi ključan je kriterij pri odabiru priča za djecu predškolske dobi. Različite dobne skupine imaju različite razine kognitivnog, emocionalnog i jezičnog razvoja. Odabir priča s jednostavnim jezikom, djetetu bliskim temama i ograničenom složenošću osigurava da se djeca mogu uključiti u sadržaj i razumjeti ga, potičući pozitivno iskustvo čitanja.

Odabir priče za pričanje nije lagan zadatak. Ponekad roditelji i oni koji rade s djecom traže preporuku za tekstove koji su odgovarajući za djecu određene dobi. Iako takvi popisi mogu biti korisni, moramo primijetiti da sama starost djeteta ne može uvijek biti polazište, jer se inače zanemaruje individualan pristup svakome djetetu, a upravo je to najbitnije prilikom odabira priče. Utjecaj jedne priče na djecu iste dobi može biti vrlo različit. Što određeno dijete zanima, što ga pokreće, što mu je poznato, ovisi, osim o razvijenim karakteristikama samog djeteta, o okruženju u kojem dijete raste, gdje stanuje, odnosima u obitelji, navikama vezanim uz hranu ili oblačenje, poznavanju pojedinih zanimanja, itd. (Velički, 2013).

Važno je odabrati priče koje su prikladne za dob djeteta i koje su u skladu s vrijednostima koje se želi prenijeti djetetu. Treba imati na umu i to da priče s dopadljivim likovima i dopadljivim situacijama mogu imati dublji utjecaj na razvoj djece (Jager Adams, 1990).

Dobro zaokružen izbor priča uključuje mješavinu žanrova. Upoznavanje djece predškolske dobi s pričama o različitim temama kao što su životinje, priroda, prijateljstvo, obitelj i avanture proširuje njihovo znanje i njeguje njihovu znatiželju. Raznolikost također osigurava da se udovolji interesima djece, omogućujući im da istražuju širok raspon tema. Osim toga, roditelji, skrbnici i odgojitelji trebaju prethodno pregledati sadržaj priča. Priče s temama neprikladnim za dob, intenzivnim nasiljem ili zastrašujućim elementima mogu negativno utjecati na emocionalno stanje

djece predškolske dobi. Usklađivanje sadržaja s razvojnom fazom predškolske djece ključno je za pružanje pozitivnog i obogaćujućeg iskustva čitanja.

2.2. Priče kao sredstvo poticanja cjelovitog razvoja djece

Rane godine djetetova života obilježene su brzim kognitivnim, moralnim, emocionalnim i socijalnim razvojem. Tijekom ovog najvažnijeg razdoblja djetetovog života, slikovnice i priče posebno osmišljene za djecu predškolske dobi imaju dubok utjecaj koji nadilazi područje zabave. Ta su književna djela katalizatori cjelovitog rasta, značajno pridonose kognitivnom, jezičnom, emocionalnom i društvenom razvoju predškolske djece.

Osim vrijednosti samog sadržaja, knjige su vrijedne i po tome što su izvor uživanja u priči, zapletu, ljepoti riječi i slika. Svakodnevno čitanje priča djetetu omogućit će mu da to spozna i da traženje takvog užitka postane njegova stalna potreba. Najbolje je čitanje priča koje se odvija uz osjećaj povezanosti, topline i zajedničkog uživanja u priči. Stoga je dobro da za vrijeme čitanja dijete sjedi roditelju u krilu, da i samo gleda u slikovnicu, prati tijek priče na stranici uz gledanje slika i redova slova, te da mu roditelj povremeno pokazuje gdje se nalazi riječ koju upravo čita. Poznato je da djeca uživaju u mnogobrojnim ponavljanjima iste priče, pa će neke riječi, kraj rečenica ili početak i kraj priče naučiti napamet (Čudina-Obradović, 2008).

Priče su te koje imaju značajan razvojni utjecaj na djecu predškolske dobi. Izlažući ih različitim likovima, situacijama, etičkim i moralnim dilemama, priče pridonose njihovom moralnom, emocionalnom, kognitivnom i društvenom razvoju. Međutim, važno je upamtiti da su priče samo jedan od mnogih utjecaja na djetetov razvoj, a roditeljsko vodstvo i otvorena komunikacija ključni su za povećanje pozitivnog učinka pripovijedanja.

Ranije opisano zajedničko čitanje slikovnica razvija u djetetu ljubav prema knjizi i čitanju, ali i djetetove govorne sposobnosti. Govorne su sposobnosti nužan preduvjet čitalačke sposobnosti i kasnijeg napretka u školi. Mnogobrojna su istraživanja pokazala da redovito čitanje djetetu od njegove druge godine poboljšava djetetov govorni razvoj. No, nije učinkovito jednostavno čitanje u kojem je roditelj samo čitač, a dijete pasivan slušač. Učinkovito zajedničko čitanje oblik je aktivnog poučavanja koje se odvija na određeni način i mijenja tijekom vremena. Mala djeca isprva komentiraju pročitano i daju imena slikama koje vide, ali ne mogu prepričati sadržaj. Postupno se

njihov govor razvija i mogu sve bolje samostalno prepričati događaj u priči (Čudina-Obradović, 2008).

Dobre priče mogu izgraditi bliskost i povjerenje dopuštajući slušateljima da uđu u priču i čineći ih otvorenijima za proces učenja. Proces pripovijedanja dotiče emocije slušatelja. Stvara osmijehe, uzbuđenje pa čak i strahove. Priče prenose važne informacije o odnosima i osjećajima u obitelji. Manja djeca donose informacije o ljudima, stvarima i mjestima u svakodnevnoj igri. Zajedničko čitanje, pričanje priča kod kuće, na putu ili čak posjet knjižnici samo su neki od načina provođenja kvalitetnog zajedničkog vremena. Zajedničko pripovijedanje između roditelja i djece, gdje svatko pridonosi priči, nudi jedinstveno vrijeme za zblizavanje i jačanje veze.

Susret djece sa slikovnicama i pričama od najranije dobi vrlo se pozitivno odražava na njihov razvoj što se ne odnosi isključivo na razvoj vokabulara, razumijevanja i stvarnost, već uključuje i razvoj motorike, uzročno-posljedičnih odnosa, socijalni razvoj i brojna druga područja za koja se smatra kako je djetinjstvo period u kojem im se treba pridati veliki naglasak. Iz navedenog razloga brojni pedagoški stručnjaci smatraju da dijete praktički od rođenja treba upoznavati s pisanom riječi (prvo u jednostavnijim oblicima, a kako ono raste, sa sve složenijim) (Velički, 2013).

Iako je čitanje i pričanje od najranijeg djetinjstva bitan čimbenik razvoja brojnih područja kod djeteta te utječe na način kako će dijete u odrasloj dobi koristiti pojedine segmente svoje ličnosti, jedno od ključnih područja kojem čitanje i pričanje slikovnica i priča može bitno pridonijeti jest jezični razvoj. Riječ je o vrlo zahtjevnom području čiji se temelji stvaraju od samog rođenja te kvaliteta tih temelja određuje daljnji razvoj jezičnog područja kod djeteta (Čudina Obradović, 2008).

2.3. Priče kao sredstvo poticanja dječjega jezičnoga razvoja

Tkačenko (2012) naglašava da jezični razvoj djeteta počinje već od rođenja s predjezičnom fazom koja traje sve dok dijete ne izgovori prvu riječ. Nakon toga slijedi jezična faza koja traje tijekom cijelog života. Starc, Čudina-Obradović, Pleša, Profaca i Letica (2004) govor drfiniraju kao višu psihičku aktivnost čovjeka koja mu omogućuje da pomoću sustava znakova i simbola priopćava svoja znanja, osjećaje i potrebe. Osnovni simboli u govoru su riječi, a njihova najvažnija funkcija je komunikacija. U predverbalnom se radoblju stvaraju svi važni preduvjeti za kasniji razvoj govora i jezika. U prva dva mjeseca života dojenče se glasa krikom, plačem i nekim fiziološkim

zvukovima. Ono u sebi neba komunikacijske usmjerenosti. Već tijekom drugog mjeseca dijete počinje spontano proizvoditi jednostavne vokalne zvukove te time započinje faza gukanja (Starc i sur., 2004). Nakon faze gukanja počinje faza slogovanja koja započinje oko 6. mjeseca djetetovog života. Tijekom faze slogovanja djeca počinje oponašati glasove iz svoje okoline i sve je više komunikacijski usmjereno prema njoj. Do kraja predverbalnog razdoblja dijete ovladava važnim funkcijama koje mu omogućuju lakše savladavanja materinskog jezika.

Verbalno razdoblje djetetova jezičnoga razvoja počinje između 12. i 18. mjeseca. U ovom razdoblju prve riječi su obično dvosložne. Tek potkraj druge godine dijete oblikuje svoju prvu rečenicu (najčešće dvije do tri riječi). Već s oko tri i pol godine dijete u govoru koristi sve vrste riječi. Dijete tijekom navedenog razdoblja bitno povećava fond riječi i počinje govoriti gramatički točnije. To je razdoblje kada dijete počinje s razumijevanjem slušati i kada počinje razumijevati složene rečenice i brojne pojmove što je temelj za daljnji razvoj jezično-govornog područja kod djeteta (Posokhova, 2008).

Kada već dobro ovladaju govorom, a to se događa od četvrte godine nadalje, djeca vole govorne igre tzv. nonsensnog sadržaja: ispričati nešto naopačke, pogrešno, smiješno, besmisleno i nelogično. (Starc i sur., 2004).

Starc i suradnici (2004) četvrtu i petu godinu nazivaju godinama dječjih pitanja pa zbog toga u tom razdoblju govor ima važniju ulogu u spoznajnom razvoju. Svaki odgovor na postavljeno pitanje djetetu otvara mogućnost za nova pitanja što kod djece potiče kreativan odnos prema učenju i spoznavanju.

Približavajući se šestoj i sedmoj godini artikulacija glasova postaje korektnija, dijete rabi sve vrste riječi i ovladalo je gotovo svim vrstama rečenica. Usvojilo je gramatička pravila i iznimke. Rječnik sedmogodišnjeg djeteta po pravilu je bogat, iako varira ovisno o okolini (Starc i sur., Čudina-Obradović, Pleša, Profaca i Letica 2004).

U cjelokupnomu djetetovu razvoju važnu ulogu ima govor. Velički i Katarinčić (2011) navode da djetetov govor treba pravovremeno i primjereno poticati te se djetetu treba obraćati ispravno govoreći. Naglašavaju kako je pogrešno je ispravljati ga i inzistirati da ponavlja riječi, fraze i rečenice. Ako smo mu dobar govorni model, dijete će samo, kada bude spremno, početi oponašati, upotrebljavati ispravne ili nove riječi. Govor je najbolji primjer prirodnog učenja djeteta.

Tkačenko (2012) naglašava da govorno izražavanje djeteta ukazuje na njegov cjelokupni razvoj, ne samo na razinu razvijenosti njegovoga govora.

Da bi se djetetov govor razvijao u skladu s njegovom dobi, važni su poticaji iz okoline koji prate dob djeteta što znači da dijete potiču na jezično izražavanje na način koji je djetetu prihvatljiv, zanimljiv i koji dijete može pratiti. Poticaji iz okoline trebaju utjecati na razvoj smislenog govora i pravilnog izražavanja kod djeteta. Ishod jezičnog razvoja djeteta predškolske dobi trebao bi biti socijaliziran govor, odnosno govor u sklopu kojeg dijete razmjenjuje misli s drugima.

2.4 Priče kao sredstvo poticanja dječjega kognitivnog razvoja

Novije spoznaje o razvoju dječjeg mozga nam pomažu da bolje razumijemo različite potrebe djece i na njih uspješno odgovorimo u skladu s primarnim, fiziološkim potrebama djece, pomažući im tako da iskoriste vlastite potencijale kvalitetnijeg kognitivnog razvoja. Mnoge aktivnosti koje se svakodnevno provode u vrtiću su važne, no uvijek je potrebno promisliti pridonose li one djetetovu zdravom razvoju ili ga samo površno zaokupljaju. Slijed evolucijskog puta razvoja ne treba preskakati, stoga je važno da odgajatelji i roditelji zajedno ‘aktiviraju’ nebrojene razvojne mogućnosti kreirajući poticajnu učeću atmosferu za dijete (Miočić Stošić, 2012: 28).

Slikovnice i priče djeci služe kao vrata u svijet mašte i znanja. Dok se djeca bave živopisnim ilustracijama i pričama, stimuliraju se njihove kognitivne sposobnosti, promičući razvoj vizualno-prostornih vještina, zadržavanje pamćenja i raspon pažnje. Ove knjige često predstavljaju nove pojmove, likove i situacije, potičući djecu da istražuju nepoznato i proširuju svoje razumijevanje svijeta oko sebe. Kroz izlaganje različitim okružjima i scenarijima predškolska djeca razvijaju svoju kognitivnu fleksibilnost koja je ključna za prilagodbu novim situacijama i kreativno rješavanje problema (Penno, Wilkinson, Moore, 2002).

Priče izazivaju djecu predškolske dobi da slušaju, obrade i razumiju složene priče. Slušanje i bavljenje pričama poboljšava razvoj jezika, proširenje vokabulara i vještine razumijevanja. Izloženost različitim pričama i likovima potiče kritičko razmišljanje i rješavanje problema dok djeca analiziraju situacije i predviđaju ishode. Lingvistički gledano, slikovnice igraju ključnu ulogu u poticanju jezičnog razvoja.

Pažljivo odabran vokabular i jednostavne rečenične strukture zadovoljavaju jezične sposobnosti male djece. Slušajući priče ili čitajući uz njih, djeca predškolske dobi su izložena bogatom jezičnom okružju koje pomaže u usvajanju vokabulara, razumijevanju gramatike i razvoju fonološke svijesti. Kvaliteta ritma mnogih dječjih priča podupire razvoj jezičnog ritma, pomaže u jezičnoj produkciji i tečnosti. Osim toga, interaktivni elementi poput ponavljanja i rimovanja koji se često nalaze u slikovnicama poboljšavaju fonemsku svijest, temeljnu vještinu za učenje čitanja i pisanja.

2.5. Priče kao sredstvo poticanja moralnog razvoja djece

Priče, posebno one s jasnim moralnim temama i poukama, mogu pomoći djeci predškolske dobi da razviju razumijevanje dobrog i pogrešnog, empatiju i etičko ponašanje. Moralne priče često prikazuju likove koji se suočavaju s dilemama i donose odluke koje ističu vrline kao što su iskrenost, ljubaznost i suradnja. Ipak, priče ponekad predstavljaju likove s etičkim dilemama, potičući djecu da kritički razmišljaju o izborima i posljedicama. To može promicati moralno rasuđivanje i razumijevanje složenosti etičkog odlučivanja (Penno, Wilkinson, Moore, 2002).

Svojom poukom, sadržajem i rješenjima bajke ohrabruju dijete i pružaju mu smjernice za buduće djelovanje. Dijete, poistovjećujući se s likovima i njihovim djelovanjem, spoznaje kako u određenoj situaciji uvijek ima mogućnost odabira (kako će se ponašati, na koju stranu će krenuti, kome će se prikloniti), čime uočava što je odgovorno ponašanje te razvija vlastitu odgovornost (Bettelheim, 2000 prema Velički, 2013).

Čitanje ili dijeljenje priča s djecom pruža prilike za rasprave o moralu, vrijednostima i etičkim pitanjima. Ove rasprave potiču djecu da artikuliraju svoje misli, slušaju tuđa stajališta i razviju vlastiti moralni kompas. Roditelji i skrbnici su ti koji mogu odigrati značajnu ulogu u osnaživanju moralnih pouka iz priča. Uključivanje u razgovore o pričama, postavljanje otvorenih pitanja i povezivanje priča s iskustvima iz stvarnog života može povećati utjecaj priča na dječji razvoj.

Iz bajke djeca dobivaju informacije o moralnim temeljima i kulturnim vrijednostima društva. Proširuju svoje vidike, razvijaju govor, fantaziju, maštu. Bajke kod djece razvijaju moralne kvalitete, dobrotu, velikodušnost, rad, istinitost. Važno je naučiti predškolsku djecu komunicirati s drugima ali postoje takvi fenomeni, pojmovi koje je predškolskom djetetu vrlo teško shvatiti.

Djeci su potrebni svijetli, zanimljivi događaji kako bi izgradili kvalitetno obrazovanje i odgoj. Ovdje može biti od koristi bajka, koja pomaže u školovanju djeteta tako da ono i ne zna za to. Formiranje moralnih pojmova vrlo je složen i dugotrajan proces. Zahtijeva stalni trud učitelja, sustavan i sustavan rad na formiranju osjećaja i svijesti djece (Alekseevna, 2016).

2.6. Priče kao sredstvo poticanja emocionalnog razvoja djece

Priče pružaju siguran prostor za predškolsku djecu da istražuju i razumiju svoje osjećaje. Likovi i priče odražavaju različite emocije i iskustva, omogućujući djeci da suosjećaju s fiktivnim licima i povežu vlastite emocije s onima prikazanim u pričama. Ovaj proces emocionalne identifikacije i izražavanja poboljšava emocionalnu inteligenciju, dopuštajući djeci da razviju nijansirano razumijevanje vlastitih osjećaja i osjećaja drugih. Štoviše, slikovnice se često bave složenim emocijama i izazovima, pomažući djeci da procesuiraju vlastita iskustva i nauče zdrave načine nošenja s teškim situacijama (Drmić, 2023).

Priče djeci pružaju mogućnost za istraživanje i razumijevanje složenih emocija. Poistovjećujući se s likovima u pričama i njihovim osjećajima, djeca predškolske dobi mogu naučiti prepoznati emocije kod sebe i drugih. To može potaknuti emocionalnu inteligenciju i empatiju. Također, priče iz različitih kultura djecu izlažu različitim perspektivama, tradicijama i vrijednostima. To može proširiti njihovo razumijevanje svijeta i promicati poštovanje kulturnih razlika.

Likovi u pričama postaju suputnici i uzori maloj djeci. Djeca se lako poistovjećuju s likovima koji dijele njihove emocije, borbe i težnje. Ova identifikacija potiče djecu da emocionalno ulažu u putovanja likova, potičući osjećaj povezanosti i privrženosti. Kao rezultat toga, kada likovi pokazuju ljubaznost, iskrenost ili suradnju, veća je vjerojatnost da će djeca internalizirati ta ponašanja kao pozitivne osobine za oponašanje. Nasuprot tome, likovi koji pokazuju negativne osobine ili sudjeluju u štetnim radnjama pružaju djeci priliku da se uključe u rasprave o posljedicama takvog ponašanja.

2.7. Priče kao sredstvo poticanja društvenog razvoja djece

Priče prikazuju slične likove koji se suočavaju s društvenim dilemama, potičući rasprave o primjerenom ponašanju, ljubaznosti i suradnji. Dok se djeca bave ovim narativima, usvajaju vrijedne lekcije o međuljudskim odnosima i društvenoj dinamici. Kroz prizmu pripovijedanja, djeca predškolske dobi uče razumjeti i poštivati različitosti, razvijaju svijest o tuđim perspektivama i učinkovitije upravljaju društvenim interakcijama. Priče mogu uvesti djecu u različite društvene situacije i odnose, pomažući im da razumiju dinamiku prijateljstava, obitelji i zajednica. Interakcije i odluke likova mogu poslužiti kao modeli za primjereno ponašanje u različitim društvenim kontekstima.

Predškolska djeca, u svojim formativnim godinama, otkrivaju svijet oko sebe, uključujući zamršenost društvenih interakcija. Priče pružaju kontrolirano okruženje u kojem djeca mogu promatrati, analizirati i povezati se s različitim likovima i njihovim društvenim iskustvima. Kroz priče, djeca se susreću s likovima koji se suočavaju s dilemama, stvaraju prijateljstva, rješavaju sukobe i donose odluke, a sve to odražava društvene izazove s kojima će se susresti u vlastitim životima (Moschovaki, Meadows, Pellegrini, 2007).

Međutim, važno je napomenuti kako priče u mogućnostima utjecaja na društveni razvoj djece imaju tek sporednu ulogu. Glavnu ulogu imaju ljudi i ljudski odnosi u djetetovoj neposrednoj životnoj okolini, posebno onoj obiteljskoj. Obiteljska dinamika, interakcija s vršnjacima i kulturni odgoj također igraju značajnu ulogu. Kako djeca internaliziraju lekcije i vrijednosti iz priča, skrbnici i odgojitelji moraju osigurati dosljednost između poruka prenesenih u pričama i ponašanja koje modeliraju u situacijama stvarnog života. Priče djeci tako pružaju siguran prostor za istraživanje složenih društvenih tema, učenje o odnosima i razvijanje empatije. Iskustva i interakcije likova u pričama služe kao ogledala kroz koja djeca razumiju zamršenost ljudskog ponašanja (Peteh: 2018).

2.8. Okruŕje u odgojno-obrazovnoj ustanovi, poticajno za uporabu priča i za dječji jezični razvoj

U poticajnom okruŕju dijete do četvrte godine može jednostavno naučiti osnove materinjeg jezika. Djetetov se govor spontano razvija u interakciji djeteta s ljudima iz njegovog okruŕja (Miljak, 2009). Poticajno okruŕje podrazumijeva formiranje odnosa i situacija u kojima će se djetetov govor razvijati u skladu s njegovim razvojnim i individualnim potrebama na siguran i djetetu zanimljiv način (Velički i Katarinčić, 2011).

Dijete uči govoriti govoreći i slušajući. Svoj vokabular bogati oponašanjem govora okoline te formiranjem vlastitih jezičnih konstrukcija (Velički i Katarinčić, 2011). Kada se djetetu čita ili priča, dijete postupno shvaća da priča ima određenu radnju u kojoj sudjeluju određeni likovi te da ti likovi uspostavljaju interaktivne odnose. Osim što se čitanjem i pričanjem razvijaju emocije kod djeteta, na taj način se potiče govorni i čitalački razvoj djeteta (Čudina-Obradović, 1995). To ukazuje na činjenicu da je razvoj govora kod djeteta pod velikim utjecajem poticajnog okruŕja, odnosno okruŕja u kojem se djetetu čitaju i pričaju priče, u kojem se s djetetom razgovara o priči, potiče ga se na iznošenje vlastitih doživljaja o priči, potiče ga se na razumijevanje smisla priče i dr. (Velički i Katarinčić, 2011).

Dijete slušajući glasove iz svoje okoline postupno povezuje riječi s određenim značenjem. Razvoj govora kod djeteta treba poticati već od samog rođenja. Razlog tome jest što su prve tri godine djetetova života najvažnije za njegov daljnji govorni razvoj. Osim kroz komunikaciju s djetetom, govorni razvoj u tom periodu djetetova života, najjednostavnije se može poticati čitanjem i pričanjem priča te jezičnim igrama (Čudina-Obradović, 1995).

Da bi se uspješno provelo čitanje i pričanje priča kao i igranje jezičnih igara te na taj način da bi se potaknuo razvoj govora kod djeteta, vaŕno je zainteresirati dijete za ove aktivnosti. Djetetu treba dati mogućnost odabira sadržaja te pritom treba voditi računa o dobi djeteta, stupnju njegova razvoja i onome što dijete zanima. Ukoliko se ovi faktori ne uzmu u obzir, može doći do suprotnog efekta. Vaŕan čimbenik, koji poticajno djeluje na dijete, je i zajedničko čitanje i pričanje te igranje jezičnih igara u odgojno-obrazovnoj ustanovi. Dijete treba biti aktivni sudionik čitanja i pričanja te igranja jezičnih igara što znači da treba biti zainteresirano za ono što mu se čita ili što mu se priča te da treba aktivno sudjelovati u jezičnim igrama, a da bi to bilo, treba razumjeti sadržaj priče ili igre. Čitanje i pričanje priča te igranje jezičnih igara treba biti djetetu zabavno. Osim što treba

čitati zajedno s djetetom, s njime treba raspravljati o sadržaju pročitanog i formirati različite igre riječima i slovima. Na taj način odgojitelj djetetu šalje poruku da i sam voli čitati, pričati i igrati se te da u tome zaista uživa (Čudina-Obradović, 2014).

2.9. Uloga odgojitelja u poticanju jezičnog razvoja djece uporabom priča

Bitan preduvjet za kvalitetno djelovanje odgojitelja na jezični razvoj djece jest odgojiteljeva osobna jezična kultura. Naime, djeca često oponašaju odrasle, a u tome nije izuzetak ni jezično područje. Svijest o važnosti i ulozi jezika te poznavanje faza jezičnog razvoja djeteta kao i čimbenika kojima se može potaknuti jezični razvoj djeteta temelj su na kojem se može graditi svrhoviti jezični razvoj djece u odgojno-obrazovnoj ustanovi. Što je odgojitelj više jezično pismen i osviješten, to bolje može doprinijeti jezičnom razvoju djece u svojoj odgojno-obrazovnoj skupini (Moschovaki, Meadows i Pellegrini, 2007).

Između djece i odgojitelja na temelju svakodnevne komunikacije stvara se socio-emocionalna veza. Komunikacija doprinosi i razvoju govora kod djece, odnosno kroz komunikaciju djeca uče nove riječi, šire svoje spoznajno područje, razvijaju gramatičku točnost i vježbaju razgovijetan govor. Odgojitelj svojom vlastitom komunikacijom i aktivnostima koje provodi u odgojno-obrazovnoj ustanovi potiče djetetov jezični razvoj. Kroz aktivnosti usmjerene na jezični razvoj odgojitelj može pozitivno utjecati na razvoj ovog područja kod djeteta (Petrović-Sočo, 1997).

Odgojitelj aktivno i pasivno sudjeluje u jezičnom razvoju djece. Aktivno taj razvoj potiče prije svega vlastitom komunikacijom s djecom, sa svakim djetetom u individualnoj komunikaciji i sa svima u skupnoj komunikaciji. No odgojitelj jezični razvoj djece aktivno potiče i čitanjem i pričanjem priča, prelistavanjem slikovnica zajedno s djecom te svakodnevnom komunikacijom s djecom o različitim temama. Pasivno sudjelovanje u jezičnom razvoju djeteta podrazumijeva promatranje djece kada izvode jezične igre te usmjeravanje navedenih igara i poticanje na djece sudjelovanje u tim igrama. Od odgojitelja se očekuje da procijeni kada se treba uključiti u jezične igre djece te da poznaje tehnike kojima može potaknuti djecu na igranje takvih igara.

Rad odgojitelja u odgojno-obrazovnim skupinama treba uključivati dovoljno zajedničkih jezičnih igara, čitanja i pričanja priča, prepričavanja i pjevanja te poticanje djece na samostalno jezično izražavanje. Šagud (2002) smatra kako odgojitelj treba djecu motivirati da bi aktivno sudjelovala

u igri, čitanju i pričanju priča, prelistavanju slikovnica te pričanju vlastitih priča, događaja i iskustava. Uz navedeno, odgojitelj mora biti spreman prihvatiti prijedloge djece bez obzira radi li se o jezičnim igrama ili aktivnostima vezanima uz čitanje, pričanje i pjevanje.

Jezični razvoj djece bitno je obilježen pedagoškim postupcima odgojitelja. Iz navedenog razloga pedagoške aktivnosti odgojitelja trebaju uključivati iniciranje, sudjelovanje, poticanje i prihvaćanje. Na taj način djeci se omogućava da sudjeluju u aktivnostima koje predvodi odgojitelj, da samostalno provode aktivnosti te da su sukreatori aktivnosti usmjerenih na jezični razvoj. U takvom okružju u odgojno-obrazovnoj ustanovi djetetov jezični razvoj je usklađen s njegovom dobi i osobnim interesima što dodatno djeluje motivirajuće na samo dijete, odnosno to ga dodatno potiče na aktivno sudjelovanje u aktivnostima vezanima uz jezični razvoj (Yawkey i Pellegrini, 2018).

3. Čitanje, pričanje i digitalna reprodukcija price

Djeca se mogu na različite načine upoznati s pričom; kroz dijaloško čitanje, pričanje i digitalnu reprodukciju. Svaki od tih načina ima svoje specifičnosti, ali i prednosti i nedostatke.

3.1. Dijaloško čitanje price

Dijaloško čitanje je intervencijski program utemeljen na dokazima koji su razvili Whitehurst i sur. (1988). Ovaj program nastoji aktivno uključiti djecu u zajedničko čitanje knjiga. Program se temelji na tri ključna načela:

1. Poticanju djeteta na sudjelovanje (pružanje prakse u korištenju jezika)
2. Pružanju povratne informacije djetetu (u vezi s korištenjem jezika)
3. Prilagođavanju stila čitanja djetetovim rastućim jezičnim sposobnostima (pružanje prikladno organiziranih interakcija za olakšavanje jezičnog razvoja).

Ova intervencija potiče dijete da s vremenom postane pripovjedač, a uloga odrasle osobe je potaknuti dijete postavljanjem određenih pitanja proširujući djetetove odgovore i dajući povratnu informaciju kroz pohvale, oponašanje i ispravljanje. Uloga odrasle osobe također je podupirati djetetovo učenje stalnim poticanjem djeteta da koristi malo više jezika nego što već koristi. Drugim riječima, odrasli prilagođavaju vlastiti stil čitanja ovisno o razvoju sazrijevanja djeteta. Dijaloško čitanje, također, stavlja naglasak na praćenje djetetovih interesa kao i na poticanje na razgovor i razvijanje užitka u čitanju i gledanju knjiga. Dijaloško čitanje je tehnika koja se često koristi za izgradnju ranih vještina pismenosti kod djece predškolske dobi.

Čitanje predškolskoj djeci važno je za njihovu pripremu za školu. Dijaloško čitanje ima pozitivne učinke na usmeni jezik, potencijalno pozitivne učinke na znanje pisanog jezika i potencijalno pozitivne učinke na rano čitanje i pisanje. Način na koji se čita s djecom jednako je važan kao i koliko često im se čita. Kada su djeca aktivni sudionici u iskustvu čitanja, ona pokazuju veću jezičnu razvijenost, nego kada pasivno slušaju priče (Pearson Early Education, 2006).

Hargrave i Senechal (2000) ispitivali su učinke čitanja na usvajanje vokabulara 36 djece predškolske dobi koja su imala slabe vještine izražajnog vokabulara, u prosjeku 13 mjeseci iza kronološke dobi. Istraživači su ispitali bi li korisni učinci čitanja bili veći kada bi djeca bila aktivni sudionici u usporedbi s djecom koja su sudjelovala u redovnoj situaciji zajedničkog čitanja knjiga. Čitanje knjiga odvijalo se u skupinama od osmero djece, a sva su djeca bila izložena istim knjigama koje su pročitane dva puta. Rezultati ove studije otkrili su da su djeca s ograničenim vokabularom naučila novi vokabular iz zajedničkih epizoda čitanja knjiga. Djeca u stanju dijaloškog čitanja postigla su znatno veći napredak u vokabularu predstavljenom u knjigama, kao i na standardiziranom ekspresivnom testu vokabulara, nego djeca u situaciji redovnog čitanja knjige.

Prednosti dijaloškog čitanja očituju se na razini vokabulara i drugim jezičnim kompetencijama te na razini razvijanja socijalnih odnosa kao i na razini kognitivnog razvoja. Ipak, uz navedene prednosti, dijaloško čitanje djeci ima i određene nedostatke. To se, prije svega, odnosi na činjenicu da ono oduzima bitno više vremena u odnosu na klasično čitanje. Kao nedostatak može se istaknuti i činjenica da prilikom dijaloškog čitanja neka djeca mogu biti više, a neka manje aktivna.

3.2. Pričanje priča

Olgan (2013) navodi da su ljudi uvijek pričali priče, tj. to je najstariji oblik pamćenja. U davna vremena, mnogo prije nego što je razvijen pisani jezik, ljudi su pričali priče kako bi sačuvali povijest, tradiciju, želje i tabue svojih društvenih grupa. Svaka generacija je pričala svoje priče sljedećoj, koja je opet pričala priče mlađim generacijama.

Pripovijedanje se može smatrati izvornim oblikom pričanja priče. Pričanje priče je metoda u kojoj netko pripovijeda priču iz svog sjećanja, a ne čita ju iz knjige. U ovom pristupu, odgojitelji i roditelji koriste priče kako bi djecu podučavali jezičnim vještinama i komponentama te kako bi im kroz priču prenijeli nova znanja, vještine, vrijednosti, stavove i dr. (Olgan, 2013).

Kao i drugi oblici prenošenja priča djeci, i pričanje priča ima određene prednosti i nedostatke. Ključne prednosti pričanja priča su (Šimšek, 2017):

1. Prirodni kontekst – pričanje priča prirodan je način za dječje istraživanje jezika.

2. Potpuna prezentacija jezika – u pričama se ostvaruju sva jezična područja i priča može uključiti razne jezične forme, tekstne vrste i stilove.
3. Univerzalna privlačnost – priče su privlačne ljudima svih uzrasta, a ponajviše djeci.
4. Održava interes djece – priče pomažu odgojiteljima da fasciniraju djecu te da održe interes i motivaciju djece.
5. Prenošenje vrijednosti – priče pomažu odgojiteljima da djeci prenesu određene vrijednosti i poruke.

Pričanje priča, posebno ako se u tome pretjera, može imati i negativne učinke, a to su (prema Šimšek, 2017) sljedeći: pasivnost djece (previše izlaganja pričanju priče može djecu dovesti do toga da postanu pasivni slušatelji); manje postavljanja pitanja (pričanje se u načelu ne prekida pa djeca prilikom pričanja priče ne mogu postavljati pitanja, zbog čega se može dogoditi da ne razumiju priču); manje aktivnog sudjelovanja (kada djeca postanu pasivni slušatelji, postaju manje aktivni sudionici); nedostatak učenja radom, odnosno činjenjem (učenje radom nije uključeno u pričanje priča); monotonost (pretjerana uporaba pričanja priče može dovesti do toga da priče postanu monotone i zamorne).

3.3. Digitalna reprodukcija priče

Digitalno pričanje priče alat je koji spaja digitalne medije s najsuvremenijim metodama odgoja i učenja te olakšava korištenje konstruktivističkih metoda učenja i poučavanja (Smeda, Dakich i Sharda, 2014). Sadržaj digitalnog pričanja priče sastoji se od teksta, dijaprojeksija, zvuka, raznih grafika i kratkih filmova koji se postavljaju na mrežne stranice. Digitalne priče kombinacija su pripovijedanja s digitalnim medijima za pričanje i dijeljenje priča. Snow (2002) definira digitalnu priču kao kratki videoisječak koji kombinira niz nepokretnih slika s izgovorenim ili pisanim sadržajem. Digitalne priče moderna su varijacija žanra tradicionalnog pripovijedanja. Prihvaćene su kao učinkovit alat za odgoj i učenje za sve uzraste. Digitalnim pričama u multimedijским okružjima moguće je pristupiti u svakom trenutku.

Digitalna reprodukcija priča ima brojne prednosti. Jedna od prednosti je jednostavnost pristupa različitim pričama. Djeca u digitalnom okružju mogu jednostavno slušati i gledati različite priče.

To je djeci često zabavno, a posljedično se susreću i s poučnim sadržajem. Osim navedenog, digitalna reprodukcija priča ne traži da neka osoba čita ili priča priču, već dijete može samostalno gledati i slušati priču. Također, digitalna reprodukcija priča omogućuje djeci da u bilo koje vrijeme i u bilo kojem prostoru gledaju i slušaju priče.

Uz navedene prednosti digitalna reprodukcija priča ima i neke nedostatke. Digitalnom reprodukcijom priča ne dobiva se povratna informacija o tome koliko je dijete razumjelo sadržaj priče te je li aktivno ili pasivno slušalo priču. Uz navedeno, ona može smanjiti potrebu za socijalnim kontaktom što se može negativno odraziti na razvoj socijalnih vještina.

Iz svega se navedenoga zaključuje da jezično izražavanje igra ključnu ulogu u razvoju djetetove komunikacije, kao i u razvoju njegovih kognitivnih, emocionalnih i socijalnih sposobnosti. Razumijevanje kako različiti načini prezentacije priča utječu na jezično izražavanje djece može biti od presudne važnosti u oblikovanju pedagoških pristupa u ranom djetinjstvu. Stoga se ovaj rad usmjerio na istraživanje povezanosti pričanja, čitanja i digitalne produkcije priča s jezičnim izražavanjem djece, što će biti prikazano u nastavku teksta.

4. Prikaz istraživanja

4.1. Metodologija

Istraživanje je provedeno u trima različitim dobnih skupinama djece: „Sovice“ u kojoj je sudjelovalo osamnaestero djece od tri godine, „Suncokreti“ u kojoj je sudjelovalo dvadesetero djece od četiri godine i „Ježići“ u kojoj je sudjelovalo dvadeset i troje djece u dobi od pet godina. Sveukupan broj ispitanika bio je šezdeset i jedan (N=61), od kojih je dvadeset i šest bilo djevojčica, a trideset i pet dječaka.

Kao metoda istraživanja koristio se unaprijed pripremljen izbor triju priča, prilagođen svakoj dobnj skupini. Prije početka istraživanja realizirani su sastanci s matičnim odgojiteljima skupina u svrhu ispitivanja interesa djece i aktualnih priča i aktivnosti u tom dijelu godine. Na sastancima se raspravljalo i dogovaralo o izboru priče za svaku dobnj skupinu. Kod odabira priče, osim dobi djece u odgojnim skupinama, pazilo se i na interes djece, na prikladnu zahtjevnost priče, kako bi priča zadovoljila dječji interes, održala njihovu pažnju. Odgojiteljice su obratile pozornost na sve gore navedeno kako priča ne bi bila ni prejednostavna ni prezahtjevna za djecu kojoj će se prezentirati na tri različita načina. Nakon odabrane priče bilo je potrebno istražiti ima li priča slikovnicu i kvalitetan audiozapis. Slikovnice koje su odgojiteljice odabrale bile su: *Juha od bundeve* autorice Helen Cooper za skupinu „Sovice“, *Vuk koji je htio biti druge boje* autorice Oriane Lallemand za skupinu „Suncokret“ te *Nezadovoljna bubamara* autorice Sunčane Škrinjarić za skupinu „Ježić“. Bitno je napomenuti kako su odabrane slikovnice imale bogate ilustracije koje su oživljavale priču i privlačile njihovu pažnju.

Priče su bile prezentirane djeci pomoću triju različitih metoda: putem pričanja od strane odgojitelja, čitanja od strane odgojitelja uz vizualni predložak – slikovnicu i putem digitalne produkcije (audiozapisa). Na sastanku je dogovoreno da će se aktivnosti provoditi tri ponedjeljka za redom kako bi se djeci dalo dovoljno prostora da prerade doživljeno, da ne dođe do zasićenja istom pričom te da rezultati istraživanja budu relevantni.

Eksperimentalni dio istraživanja sastojao se od izlaganja priča djeci pomoću triju navedenih metoda. Potom je svako dijete imalo priliku izabrati metodu koja mu se najviše svidjela. Istraživač je navedene tri metode djeci predstavio putem slikovnih predložaka (fotografija odgojiteljice i

djece u zajedničkom čitanju, fotografija odgojiteljice koja djeci priča priču, fotografija digitalnog prikazivanja priče) kako bi odabir bio jednostavniji i jasniji. Djeca su potom na vizualnom predlošku, uz individualni razgovor s odgojiteljima, odabrala metodu prezentiranja priče koja ih se najviše dojmila, koju preferiraju. Cilj provedenog istraživanja bio je istražiti preferencije djece pri odabiru metode iskazivanja priče.

Pri provedbi istraživanja, kao i poslije u obradi podataka i njihovoj prezentaciji u ovome radu, u svemu se poštovao Etički kodeks istraživanja s djecom (2020).

4.2. Rezultati i rasprava

Nakon provedenog istraživanja i analize rezultata primijećeno je kako najmlađa dob djece (od tri godine) pokazuje preferenciju prema dijaloškom čitanju uz slikovni predložak odnosno slikovnicu, dok djeca dviju starijih skupina (od četiri i pet godina) pokazuju najveći interes prema pripovijedanju priče.

Tablica 1.: Prikaz odabira metoda pričanja priče obzirom na dob djece

	<i>Broj djece</i>	<i>Dob</i>	<i>Pričanje priče</i>	<i>Čitanje priče</i>	<i>Digitalna reprodukcija</i>
<i>Skupina „Sovice“</i>	18	3 godine	5 djevojčica	10 dječaka	3 dječaka
<i>Skupina „Suncokret“</i>	20	4 godine	4 djevojčice i 7 dječaka	2 djevojčice i 5 dječaka	2 djevojčice
<i>Skupina „Ježići“</i>	23	5 godina	6 djevojčica i 7 dječak	5 djevojčica i 1 dječaka	2 djevojčice i 2 dječaka

Kao što Tablica 1. prikazuje, najveći broj ispitanika od četiri i pet godina izabrao je metodu pripovijedanja priče, dok su ispitanici najmlađe dobi izabrali čitanje priče kao metodu iskazivanja priče. U skupini „Sovice“ pet djevojčica je izbralo pričanje priče, deset dječaka čitanje priče, dok su tri dječaka izabrala digitalnu reprodukciju kao metodu. U skupini „Suncokreti“ četiri djevojčice i sedam dječaka su izabrali pričanje priče, dvije djevojčice i pet dječaka izabralo je čitanje priče,

dok su dvije djevojčice izabrale digitalnu reprodukciju. U skupini „Ježići“ šest djevojčica i sedam dječaka izabrali su pričanje priče, pet djevojčica i jedan dječak izabrali su čitanje priče, dok su dvije djevojčice i dva dječaka izabrali digitalnu reprodukciju. S obzirom na spol nema značajnijih razlika u odabiru metoda iskazivanja priča osobito ako se uzme u obzir da je u ukupnom broju ispitanika broj dječaka bio veći.

Analiza podataka je pokazala kako najmlađa skupina djece preferira čitanje priče kao metodu iskazivanja priče od strane odgojitelja. Navedenu skupinu djece privlačila je vizualna podrška poput slikovnice uz samo prezentiranje priče kao i mogućnost sudjelovanja u čitanju priče svojim pitanjima, komentarima i nadopunjavanjem odgojitelja. Djeca ove skupine time pokazuju svoju želju za uključivanjem u priču te zainteresiranost za vizualne elemente (ilustracije u slikovnici) koji im omogućuje bolje fokusiranje na likove i događaje kroz vizualnu prezentaciju.

S druge strane, djeca od četiri i pet godina preferiraju da odgojitelj pripovijeda priču bez slikovne podrške. Time djeca pokazuju svoj interes za izravno prenošenje poruka, pouka i vrijednosti od odgojitelja bez pomoćnih sredstava. Istraživanje također pokazuje kako su dječje preferencije u vezi iskazivanja priče povezane s dobi i razvojnim fazama, ali i s individualnim odlikama djece.

5. Zaključak

Stručna literatura ukazuje na to da je u jezičnom razvoju djece ključno djetinjstvo. Djeca, osim što spontano razvijaju govor, razvijaju ga i u interakciji s okolinom. Upravo je okolina danas prepoznata kao ključan čimbenik koji doprinosi jezičnom razvoju djece.

Odrasle osobe iz djetetovog okružja mogu bitno utjecati na sva područja djetetova razvoja pa tako i na jezično područje. Dijete u interakciji s okolinom više ili manje razvija jezično područje. U tome velike prednosti dolaze od čitanja i pričanja slikovnica i priča jer slikovnice i priče svojim sadržajem i rasporedom građe prate djetetov razvoj i sposobnosti. Čitanjem i pričanjem slikovnica i priča dijete razvija svoj jezik te brojna druga područja.

Među bitne utjecaje okoline uvrstavaju se svi koji dolaze iz odgojno-obrazovnih institucija. U odgojno-obrazovnim institucijama odgojitelji su ključne osobe zadužene za poticanje jezičnog razvoja djece. Od njih se očekuje da različitim sredstvima i tehnikama kao i pristupom potiču jezični razvoj djece. Odgojitelji su ti koji trebaju formirati poticajno okružje i motivirati djecu za sudjelovanje u aktivnostima vezanima uz jezik.

Dijete u svijet priča treba uvoditi postupno. Prvo treba biti upoznato sa slikovnicama i jednostavnijim pričama, a kasnije sa sve složenijim pričama. Osim što dijete u svijet priče treba uvoditi postupno, dijete treba upoznati i s različitim načinima prezentacije priče te navedene načine prezentacije treba prilagoditi dobi djeteta, ali i djetetovim interesima. Dijaloško čitanje priča, pričanje priča i digitalna reprodukcija priča vrlo su značajni u upoznavanju djeteta s pričama te bi navedene načine predstavljanja priča djetetu trebalo međusobno kombinirati. Preveliki naglasak stavljen samo na jedan način predstavljanja priče može kod djeteta izazvati monotonost i posljedično smanjen interes za priče.

Istraživanje provedeno za potrebe ovoga rada pokazalo je kako ispitanici najmlađe dobi (tri godine) pokazuju preferenciju prema dijaloškom čitanju uz slikovni predložak odnosno slikovnicu, dok djeca dviju starijih skupina (od četiri i pet godina) pokazuju najveći interes prema pripovijedanju priče. Pregledom rezultata istraživanja može se zaključiti da nema značajnijih razlika u odabiru metoda iskazivanja priča obzirom na spol djece. Istraživanje provedeno za

potrebe ovoga rada pokazalo je kako ispitanici najmlađe dobi (tri godine) pokazuju preferenciju prema dijaloškom čitanju uz slikovni predložak odnosno slikovnicu, dok djeca dviju starijih skupina (od četiri i pet godina) pokazuju najveći interes prema pripovijedanju priče. Pregledom rezultata istraživanja može se zaključiti da nema značajnijih razlika u odabiru metoda iskazivanja priča obzirom na spol djece.

Rezultati provedenoga istraživanja doprinose razumijevanju preferencija djece prema metodama iskazivanja priča. Ovo istraživanje pridonosi boljem razumijevanju kako djeca različite dobi preferiraju različite metode iskazivanja priča. Proučavanje ovih preferencija može pomoći odgojiteljima i roditeljima bolje prilagoditi način pričanja priča kako bi bolje zadovoljili dječje potrebe i interese. Istraživanje sugerira da mlađa djeca više vrednuju vizualnu podršku (slikovnice) tijekom pričanja priča. Ovo saznanje može pomoći u stvaranju boljih edukativnih materijala za djecu koja se temelje na vizualnim elementima kako bi se potaknulo njihovo učenje i razumijevanje priča.

Osim dobnih razlika, istraživanje ukazuje na individualne razlike u preferencijama djece. Razumijevanje ovih razlika može pomoći u pristupu svakom djetetu individualno i prilagođavanju načina pričanja priče prema njihovim sklonostima.

Istraživanje sugerira da starija djeca preferiraju pripovijedanje priče bez vizualne podrške. To može ukazivati na potrebu da se u starijoj dobi djeci prenose složenije pouke i moralne vrijednosti kroz verbalnu interakciju s odgojiteljem.

Ovi zaključci sugeriraju da je važno uzeti u obzir dob i individualne preferencije djece prilikom pričanja priča kako bi se potaknula njihova aktivna uključenost i interes za priče. Osim toga, istraživanje potiče daljnje istraživanje kako bi se bolje razumjelo kako priče utječu na razvoj djece i kako ih najbolje prilagoditi njihovim potrebama.

Literatura:

1. Alekseevna, O.L. (2016). *Bajka kao sredstvo duhovnog i moralnog odgoja predškolske djece* dostupno na: <https://hellcomics.ru/hr/duhovno-nravstvennoe-vozpitanie-doshkolnikov-skazkoi-skazka-kak-sredstvo/>
2. Čudina Obradović, M. (2008). *Igrom do čitanja*. Zagreb: Školska knjiga
3. Čudina-Obradović, M. (1995). *Igrom do čitanja: Igre i aktivnosti za razvijanje vještina čitanja u djece od 3. do 10. godine*. Zagreb: Školska knjiga
4. Čudina-Obradović, M. (2008). *Igrom do pitanja – igre aktivnosti za razvijanje vještina čitanja*. Zagreb: Školska knjiga.
5. Čudina-Obradović, M. (2014). *Psihologija čitanja*. Zagreb: Tehnička knjiga
6. Drmić, M. (2023). *Pričanje priča kao poticaj razvoju najmlađe djece*. Dostupno na: <https://www.unicef.org/croatia/pricanje-prica-kao-poticaj-razvoju-najmlade-djece>
7. Hameršak, M., Zima, D. (2015). *Uvod u dječju književnost*. Zagreb: Leykam International.
8. Hargrave, A.C. i Senechal, M. (2000) *A Book Reading Intervention with PreSchool Children who have Limited Vocabularies: The benefits of Regular Reading and Dialogic Reading*. *Early Childhood Research Quarterly*, 15 (1), 75-90.
9. Jager Adams, M. (1990). *Beginning to Read – Thinking and Learning*. Bradford Books.
10. Javor, R. (2000). *Kakva je knjiga slikovnica – zbornik*. Zagreb: Knjižnice grada Zagreba.
11. Miočić Stošić, A. (2012). Rana stimulacija mozga i kognitivne sposobnosti djece predškolske dobi, Dijete, vrtić, obitelj: *Časopis za odgoj i naobrazbu predškolske djece namijenjen stručnjacima i roditeljima*, Vol. 18 No. 70, str 28-30
12. Moschovaki, E., Meadows, S., Pellegrini, A. D. (2007). *Teachers' affective presentation of children's books and young children's display of affective engagement during classroom book reading*. *European Journal of Psychology of Education*, Vol. 22, No. 1. Dostupno na: <https://link.springer.com/article/10.1007/BF03173463>
13. Olgan, R. (2013). *Story telling methods using different materials with the story book*. In M. Gönen (Ed.), *Children's literature* (pp. 239-249). Eğiten Kitap.

14. Pearson Early Learning (2006). *Read Together, Talk Together: A Dialogic Reading Program for Young Children*. Pearson Learning Group Publishers.
15. Penno, J. F., Wilkinson, I. A. G., Moore, D. W. (2002). *Vocabulary acquisition from teacher explanation and repeated listening to stories: Do they overcome the Matthew effect?* *Journal of Educational Psychology*, Vol. 94, No. 1. Dostupno na: <https://psycnet.apa.org/record/2002-02073-003>
16. Peteh, M. (2018). *Radost igre i stvaranja*. Zagreb: Alinea.
17. Petrović Sočo, B. (1997). *Dijete, odgajatelj i slikovnica* Zagreb: Alinea
18. Posokhova, I. (2004). *Razvoj govora i prevencija govornih poremećaja u djece*. Zagreb: Ostvarenje.
19. Šimšek, C. Z. (2017). *The effects of different book reading techniques to the language development of 48-66 months children. (Master's Thesis)*. Pamukkale University Institute of Educational Sciences, Denizli.
20. Smeda, N., Dakich, E. i Sharda, N. (2014). *The Effectiveness of Digital Storytelling in the Classrooms: A Comprehensive Study*. *Smart Learning Environments*, 1(1), 6.
21. Snow, C. (2002). *Reading for Understanding: Toward an R&D Program in Reading Comprehension*. In Santa Monica, CA: RAND Corporation.
22. Starc, B., Čudina-Obradović, M., Pleša, A., Profaca, B. Letica, M. (2004). *Osobine i psihološki uvjeti razvoja djeteta predškolske dobi Priručnik za odgojitelje, roditelje i sve koji odgajaju djecu predškolske dobi* Zagreb, Tehnička knjiga
23. Šagud, M. (2002) *.Odgajatelj u dječjoj igri*. Zagreb: Školske novine
24. Tkačenko, T. (2012). *Velika knjiga aktivnosti i vježbi za razvoj govora*. Zagreb: Planet Zoe d.o.o.
25. Velički, V. (2013). *Pričanje priča – stvaranje priča: Povratak izgubljenom govoru*. Zagreb: Alfa
26. Velički, V. i Katarinčić, I. (2011). *Stihovi u pokretu: Malešnice i igre prstima kao poticaj za razvoj govora*. Zagreb: Alfa d.d.
27. Vijeće za djecu Vlade Republike Hrvatske Državni zavod za zaštitu obitelji, materinstva i mladeži (2020). *Etički kodeks istraživanja s djecom* Dostupno na: <https://mef.unizg.hr/app/uploads/2021/05/Eticki-kodeks-istrazivanja-s-djecom.pdf>

28. Whitehurst, G.L. i sur. (1999). *Outcomes of an Emergent Literacy Intervention from Head Start through Second Grade*. *Journal of Educational Psychology*, 86, 542-555.
29. Yawkey, T. D. i Pellegrini, A. D. (2018). *Child's play: developmental and applied*. *Routledge*. New York.

Izjava o izvornosti diplomskog rada

Izjavljujem da je moj diplomski rad izvorni rezultat mog rada te da se u izradi istoga nisam koristila drugim izvorima osim onih koji su u njemu navedeni

(vlastoručni potpis studenta)